

Prljav novac u temelju rasta imperije Sjedinjenih Američkih Država

By [Prof. James Petras](#)

Global Research, March 05, 2009

29 August 2001

Tokom poslednjih godina je postignut konsenzus izmedju američkih kongresnih istražitelja, bivših bankara i međunarodnih bankarskih eksperata da američke i evropske banke godišnje operu izmedju 500 i 1000 milijardi dolara prljavog novca. Polovinu od toga operu samo američke banke.

Američki senator Levin u svom izveštaju istakao, da prihod stečen kriminalom međunarodnih razmera godišnje iznosi od 500 do 1000 milijardi dolara, prolazi kroz međunarodne finansijske tokove i da se deponuje na bankarske račune. Polovina ovog iznosa se, po njegovoj proceni, deponuje na američke bankarske račune.

U američkim bankama je tokom prošle decenije oprano između 2 500 i 5 000 milijardi dolara prihoda stečenog vršenjem krivičnih dela i taj novac je cirkulisao američkim finansijskim tokovima. Izveštaj senatora Levina, međutim, odnosi se samo na pokrenute krivične procese u skladu sa američkim zakonima. On ne obuhvata ključne ilegalne finansijske transfere izvršene od strane korumpiranih političkih lidera, niti utaje poreza u međunarodnim transakcijama koje izmiču američkom zakonu.

Poznati američki naučnik Raymond Baker, ekspert za međunarodne finansije je u saradnji sa prestižnim Brookings institutom, izneo procenu po kojoj se prljav novac, kao posledica korupcije, slivao iz blagajni zemalja "Trećeg sveta" i zemalja u tranziciji (postkomunističkih zemalja), u blagajne zapadnih zemalja u iznosu od 20 do 40 milijardi dolara godišnje. Po njegovom mišljenju, ovo nije dovoljno precizna procena, jer je nastala kao posledica ne baš dobre procene ukupnog prometa na iznos od najmanje 80 milijardi dolara godišnje; pravilna procena bi iznosila bar 100 milijardi dolara godišnje. Na osnovu ove dve vrednosti izabrana je srednja vrednost, te je tako umanjena ukupna procena za 1000 milijardi dolara po deceniji, od čega se polovina ovog iznosa može pripisati samo SAD, i to bez uključivanja drugih formi ilegalnog odliva kapitala, jer bi u suprotnom pokazane sume bile mnogo veće. Raymond Baker nije uzeo u obzir ilegalan promet nepokretne imovine prevaru putem elektronskog transfera sredstava i slično.

Procena količine prljavog novca (oprano novca stečenog kriminalom i korupcijom), koji se slivao u američke blagajne tokom devedesetih godina prošlog veka, u sažetoj formi izložena iznosi okvirno između 3 000 i 5 500 milijardi dolara. To nije potpuna slika, ali ona nam daje osnov za ocenu značaja "faktora prljavog novca" prilikom globalne procene američke ekonomije. Ova procena ukazuje na pokrivanje dela deficita američkog budžeta kombinovanim tokovima opranog i prljavog novca, održavajući ga na taj način u ravnoteži, uz robnu trgovinu, sa iznosom od oko nekoliko stotina milijardi dolara godišnje. Kako stvari stoje, američki komercijalni deficit je oko 300 milijardi dolara. Bez prljavog novca u

američkoj ekonomiji inostrano poslovanje i životni standard američkih građana bi opali, vrednost dolara bi oslabila, raspoložive investicije i pozajmljeni kapital bi presušili i Vašington više ne bi mogao da održi svoju globalnu imperiju.

Ono što je alarmantno u vezi sa pranjem novca jeste prognoza njegovog porasta. Nekadašnji privatni bankar Antonio Geraldini je, u svedočenju pred nadležnom potkomisijom američkog Senata, prognozirao značajan porast pranja novca od strane američkih banaka: "Prognozeri takođe predviđaju da će količine opranog novca biti izražene milijardama dolara i da će rasti disproporcionalno u odnosu na zakonite novčane fondove." Oko 500 milijardi dolara prljavog novca stečenog kriminalom opere se godišnje u vodećim američkim bankama, što u velikoj meri premašuje čist državni prihod svih kompanija koje se bave informacionom tehnologijom u Sjedinjenim a meričkim državama (dalje u tekstu skraćeno: SAD), čiji su profiti enormni. Godišnji uplivi prljavog novca premašuju i ukupne prihode glavnih američkih naftnih kompanija, vojne industrije i vazduhoplovne proizvodnje. Najveće američke banke Bank of America, J. P. Morgan, Chase Manhattan i delimično Citybank, izvlače visok procenat svojih bankarskih profita u vidu računa na koje se deponuje prljav novac.

Velike američke banke i ključne državne institucije održavaju na snazi globalnu moć SAD pranjem novca i ilegalnom upotrebom inostranih fondova.

Američke banke i imperija prljavog novca Ilustracija SAD, čiji su tvorci Vašington i mas-mediji, prikazuje čiste bele ruke koje se bore sa prljavim novcem iz zemalja trećeg sveta i bivših komunističkih zemalja, sa željom da stvore takvu sliku o državi gde je u prvom planu borba protiv trgovine drogom, pranja novca stečenog prodajom droge i protiv političke korupcije.

Istina je, međutim, potpuno drugačija. Američke banke su razvile veoma složen spektar različitih političkih koncepcija za transfer nezakonitih novčanih fondova u SAD, investiranjem takvih fondova u legitimne poslove ili u američke državne obveznice, i njihovom legalizacijom na taj način. Američki Kongres je sproveo mnogobrojna saslušanja, obezbedio detaljne izveštaje nezakonitog postupanja banaka, doneo nekoliko zakona i zatražio jaču podršku predstavnika javnih institucija i privatnih bankara. Najveće banke su ipak nastavile sa praksom pranja kriminalnog novca, a sume prljavog novca eksponencijalno rastu, zato što ni država ni banke nemaju ni volju, niti interes da okončaju ovu praksu koja obezbeđuje visoke profite i stvara potporu imperiji, koja bi u protivnom bila vrlo krhka.

Prvo što se može uočiti u vezi sa pranjem novca, bilo stečenog kriminalom ili korupcijom, je to da ovaj posao sprovode najvažnije američke banke. Drugo, bankarski službenici umešani u poslove pranja novca imaju podršku bankarskih institucija najvišeg nivoa; to nisu usamljeni slučajevi kršenja zakona, što se jasno može videti u slučaju Raula Salinasa (Raul Salinas), brata bivšeg predsednika Meksika, koji je preko računa u njujorškoj Citybank opraio 200 miliona američkih dolara.

Kada je Salinas uhapšen i kada je otkrivena njegova pozamašna lista pronevera državnih fondova, njegov privatni bankarski menadžer u Citybank, Ejmi Eliot (Amy Elliot) je u javnoj izjavi optužila vrh korporacije da je znao za ove transakcije, a da su ona i ostali učesnici javnog skandala mali pioniri u ovoj stvari.

Citybank, najveći akter u pranju novca, sa 180 hiljada zaposlenih, ujedno je i najveća banka u SAD, koja funkcioniše širom sveta u oko 100 zemalja, ima 700 milijardi dolara poznate

aktive i preko 100 milijardi dolara aktive na tajnim računima klijenata u privatnim bankama.

Citybank pruža privatne bankarske usluge u 30 zemalja, što je globalno posmatrano, najveći procenat u odnosu na druge privatne banke u Americi. Pri tome, veoma je važno razjasniti šta se podrazumeva pod pojmom "privatna banka".

Privatno bankarstvo je sektor koji pruža usluge izuzetno bogatim klijentima (koji imaju depozit u iznosu od najmanje 1 miliona američkih dolara). Velike banke naplaćuju svojim mušterijama honorar za upravljanje njihovom aktivom i za pružanje specijalizovanih usluga od strane privatnih banaka. Usluge privatnih banaka prevazilaze uobičajene bankarske usluge i podrazumevaju savetovanje u pogledu investiranja, imovinskog planiranja, obračuna i plaćanja poreza, otvaranja takozvanih "offshore" računa, kao i uključivanja u komplikovane procedure osmišljene sa ciljem da se obezbedi poverljivost finansijskih transakcija. Privlačnost privatnih banaka za pranje novca je u tome što one prodaju tajnost klijentima koji žele da peru novac. Postoje dva metoda kojima se velike banke služe prilikom pranja novca: preko privatnog bankarstva i preko korespondentnih banaka. Privatne banke obično koriste kodna imena za pristupe računima, koncentracione račune (koji podrazumevaju izmešanost bankarskih i klijentskih novčanih sredstava u cilju brisanja dokumentovanih tragova elektronskih transakcija koje mogu biti izražene milijardama dolara), koji simuliraju kretanja klijentskih novčanih sredstava i "offshore" privatne investicione korporacije ocirane u zemljama čiji zakoni strogo regulišu tajnost bankarskog poslovanja (poput Kajmanskih ostrva ili Bahama).

U slučaju Raula Salinasa, osoblje Citybanka je pomoglo Salinasu da prebaci iz Meksika od 90 do 100 miliona američkih dolara, na takav način koji je omogućio uspešno prikrivanje izvora i estinacije novca, i time isključio mogućnost ulaska u dokumentovan trag novcu.

Uobičajen način na koji se to radi je sledeći: Citybank osniva lažnu "offshore" korporaciju, obezbeđuje Salinasu tajno kodno ime za pristup računima, kao i lozinku za treće lice — posrednika, koje je deponovalo novac na račun Citybank u Njujorku, zatim prebacuje novac na koncentracioni račun u Njujorku, odakle se novac dalje prenosi na račune u Švajcarskoj i u Londonu.

Velike banke osnivaju lažne privatne investicione korporacije u takozvanim "offshore" zemljama, čija je svrha držanje i prikrivanje porekla novčanih sredstava. Osnivači, akcionari i članovi pravnog odbora tih lažnih korporacija su povezani sa samom bankom (najčešće su njeni službenici). Priljav novac koji klijenti deponuju u nekoj od filijala velikih banaka prenosi se na račune lažnih privatnih korporacija koje je banka osnovala u "offshore" zemljama, čiji zakoni strogo regulišu tajnost bankarskog poslovanja i na taj način se prikriva poreklo novca. Privatni bankari velikih banaka, kao što je Citybank, imaju unapred pripremljena dokumenta za različite privatne investicione korporacije, koja drže na policama u nameri da ih aktiviraju kada to neki klijent zatraži. Ovaj sistem funkcioniše po sličnom principu po kom funkcionišu i ruske "Matryoshka" lutke, u vidu neprekidnog začaranog kruga, koji na kraju može postati nedokučiv za zakonski postupak.

Saučesništvo države u pranju novca velikih banaka bilo bi evidentno kada bi neko izvršio reviziju arhiviranih dokumenata. Pranje novca od strane velikih banaka bilo je predmet istrage, revizije, kritike i zakonske regulative. Banke, takođe, imaju sopstvene kodove postupanja kojima moraju da se povinuju.

Uprkos tome, banke kao što je Citibank i drugih 10 velikih banaka, ignorišu pravila i zakone,

dok država ignoriše njihovo nepovino vanje zakonima. U proteklih 20 godina, pranje novca stečenog kriminalom i pljačkom od strane velikih banaka, je u geometrijskom porastu, dok se istovremeno umanjuje visina stope rasta profita stečenog legalnim ekonomskim aktivnostima. Po procenama ekonomskih eksperata, kamatna stopa po kojoj privatne banake posluju iznosi između 20 i 25 odsto godišnje. Američki kongresni istražitelji su otkrili da je Citibank pružala usluge četvorici političkih prevaranata, tako što je izvršila transfer 380 miliona američkih dolara: Raulu Salinasu od 80 do 100 miliona američkih dolara, Asifu Ali Zardariju (suprugu bivše premijerke Pakistana)

više od 40 miliona američkih dolara, El Hadž Omar Bongou, diktatoru Gabona od 1967. godine, preko 130 miliona američkih dolara, sinovima generala Abacha-e, nekadašnjeg diktatora Nigerije, preko 110 miliona američkih dolara. U svim tim slučajevima Citibank je prekršila sva sopstvena pravila i vladine direktive: ona nije formirala profil klijenta (odnosno ispitala poreklo njegovih sredstava i njegovo ranije poslovanje), nije odredila poreklo novca, niti je ispitala da li je bilo narušavanja zakona u zemlji iz koje novac potiče, u vezi sa sticanjem novca. Naprotiv, banka je olakšala protok novčanih sredstava svojom unapred spremnom procedurom: osnivanjem prividnih kompanija, obezbeđivanjem kodnih imena, prebacivanjem sredstava na koncentracione račune, a zatim, investiranjem novca u zakonite poslove ili u državne obveznice. Ni u jednom od ovih slučajeva, kao ni u hiljadama drugih, nije učinjeno ništa od onoga što predstavlja uobičajenu dužnost banaka koje savesno posluju (kao što je, na primer, zakonska obaveza privatne banke da preduzme sve mere da bi se uverila u to da ne olakšava pranje novca). Ni u jednom od ovih slučajeva niko od visokih bankarskih službenika nije odgovarao pred sudom. Citybank je, čak i posle hapšenja njenih klijenata, nastavila da pruža takve usluge kao što su prenos sredstava na tajne račune i odobravanje kredita.

Pranje novca putem korespondentnih banaka Drugi i srodan način koji velike banke koriste za pranje stotina milijardi dolara prljavog novca je preko korespondentnog bankarstva.

Korespondentno bankarstvo podrazumeva proviziju od pružanja bankarskih usluga jedne banke drugoj. To je visoko unosan i značajan sektor poslovanja velikih banaka. U pravnim sistemima kao što je američki, gde banke ne moraju imati fizičko prisustvo, omogućava se drugim prekomorskim bankama da vode posao i pružaju usluge svojim klijentima, među kojima su i dileri droge i drugi koji su umešani u krivične delatnosti. Banka koja je registrovana u nekoj stranoj zemlji i nema svoju filijalu u Americi, veoma je privlačna za klijente, te tako privlači bogate klijente, kriminalce, koji su zainteresovani za pranje novca u Americi.

Umesto da podleone kontroli od strane američkih kontrolnih službi, kao i velikim troškovima zbog same lociranosti u SAD, banka samo otvara korespondentni račun kod već postojeće američke banke. Uspostavljanjem takve veze, inostrana banka (koja se naziva respondent) i preko nje, njeni klijenti kriminalci, primaju većinu ili sve usluge koje im nude korespondentne američke banke.

Danas sve velike američke banke imaju uspostavljene višestruke korespondentne veze širom sveta, tako da mogu, i one same i njihovi klijenti, da učestvuju u međunarodnim finansijskim transakcijama preko svojih respondenata širom sveta. Mnoge od vodećih američkih i evropskih banaka koje su locirane u svetskim finansijskim centrima služe kao korespondentne hiljadama drugih banaka. Većina "offshore" banaka, koje peru milijarde dolara za svoje klijente kriminalce, ima račune u SAD. Sve velike banke specijalizovane za međunarodne transfere novčanih sredstava se nazivaju centralne novčane banke. Neki od

najvećih procesa transfera sredstava elektronskim putem obuhvataju sume koje dosežu i do 1000 milijardi dolara, dnevno.

Tokom juna 1999. godine, pet vodećih korespondentnih banaka u Americi je na računima svojih respondenata imalo preko 17 milijardi dolara, dok je ukupan iznos 75 najvećih američkih korespondentnih banaka na računima svojih respondenata iznosio 34,9 milijardi dolara. Osnovna odlika korespondentnog povezivanja koja je od presudnog značaja za kriminalce milijardere, sastoji se u tome što ono obezbeđuje pristup međunarodnim sistemima transfera novca putem lakog i brzog prenosa novca na međunarodnom nivou i unutar država. Prema najskorijim procenama (iz 1998. godine) 60 "offshore" pravnih sistema širom sveta registrovalo je oko 4000 "offshore" banaka koje su na računima kod korespondentnih banaka, kontrolisale približno 5 000 milijardi dolara.

Jedan od glavnih izvora siromaštva i krize u Africi, Aziji, Latinskoj Americi, Rusiji i drugim zemljama nekadašnjeg SSSR-a i Istočne Evrope, je pljačka ekonomije i transfer stotina milijardi dolara iz ovih zemalja preko korespondentnog bankarstva, kao i preko privatnih banaka povezanih sa najvećim američkim i evropskim bankama. Samo u Rusiji je registrovan ilegalni transfer novca u iznosu od preko 200 milijardi dolara tokom 1990-ih godina. Ogroman preokret kapitala iz navedenih zemalja u američke i evropske banke doveo je do masovnog siromaštva, ekonomske krize i nestabilnosti tih zemalja.

Takva situacija je povratno uticala na povećanje pritiska Međunarodnog monetarnog fonda i Svetske banke na te zemlje da liberalizuju svoje bankarske i finansijske sisteme, što je u velikoj meri povećalo njihovu izolaciju i doprinelo imploziji njihovih pravnih sistema. Kao rezultat svega, nastalo je stanje još veće korupcije i ilegalnih međunarodnih transfera novčanih sredstava, nego što to prikazuju izveštaji senata.

Sistem organizovanog kriminala i korupcije putem finansijskih transakcija doprineo je rastućoj polarizaciji sveta. Dok spekulacije i inostrana dugovanja igraju ulogu u podrivanju životnog standarda kriznih područja, hiljade milijardi dolara kao posledica pranja novca i korumpiranog bankarstva, postaju daleko značajniji faktor u održavanju prosperiteta zapada kao i u izgradnji američke imperije i njene finansijske stabilnosti. Razmere, obim i vremenski period pojave transfera i pranja novca, kao glavne pojave najvećih bankarskih preduzeća, uz saučesništvo vlade, snažno ukazuju na to da su dinamika rasta i stagnacija američke imperije kao i rekolonizacija usko povezane sa novim oblikom kapitalizma, koji je izgrađen uz pomoć pljačke, kriminala, korupcije i saučesništva.

Tekst prevela: Nataša Radovanović. Prevod priredila: Aleksandra Bulatović.

Originalni tekst možete naći na Globalresearch.ca

Tekst na srpskom jeziku možete naći na [Puls: Magazin o korupciji](#)

The original source of this article is Global Research
Copyright © [Prof. James Petras](#), Global Research, 2009

[Comment on Global Research Articles on our Facebook page](#)

[Become a Member of Global Research](#)

Articles by: **Prof. James Petras**

Disclaimer: The contents of this article are of sole responsibility of the author(s). The Centre for Research on Globalization will not be responsible for any inaccurate or incorrect statement in this article. The Centre of Research on Globalization grants permission to cross-post Global Research articles on community internet sites as long the source and copyright are acknowledged together with a hyperlink to the original Global Research article. For publication of Global Research articles in print or other forms including commercial internet sites, contact: publications@globalresearch.ca

www.globalresearch.ca contains copyrighted material the use of which has not always been specifically authorized by the copyright owner. We are making such material available to our readers under the provisions of "fair use" in an effort to advance a better understanding of political, economic and social issues. The material on this site is distributed without profit to those who have expressed a prior interest in receiving it for research and educational purposes. If you wish to use copyrighted material for purposes other than "fair use" you must request permission from the copyright owner.

For media inquiries: publications@globalresearch.ca